

‘Tot in elke vezel hebben we iets moois van onze tijd samen gemaakt’

TEKST MARINA DE HAAN BEELD PETER BOER

De moeder van Jakob van Wielink is ‘koninklijk’ gestorven. Marijke stond op de dag van haar dood op, kleepte zich aan, deed haar sieraden om en ging op bed zitten om uit te rusten van de inspanning. Toen stopte haar hart met kloppen. Ze was 75 jaar. ‘De pijn van haar gemis is overweldigend, maar er is ook dankbaarheid.’

In een van de ruimtes van De School voor Transitie, waarvan Jakob van Wielink mede-eigenaar is, pronkt een kleurrijk abstract schilderij gemaakt door zijn moeder Marijke. Ze was kunstenaar. ‘Veel van haar werk hing in haar huis. Ik vind het ontroerend hoe ze zich omringde met haar eigen kunst.’ Nu is het Jakob die zich omgeeft met haar creaties.

“Van mij hoeft het niet meer”, zei mijn moeder op een gegeven moment. Daarmee bedoelde ze niet dat ze niet meer hier bij ons wilde zijn, maar dat ze klaar was voor haar volgende reis. Wat me fascineert, is hoe haar ziel heel goed wist wat er stond te gebeuren. Ze leefde sinds vijf jaar met uitgezaaide kanker. Evengoed overleed ze op maandag 2 oktober 2023 toch nog onverwachts.

Mama leefde altijd met veel liefde voor haar medemens en ze wist zich met velen te verbinden. Zo schreef ze oneindig veel briefjes om anderen te bemoeiden en voor zichzelf om dingen te onthouden. Mijn zus Karin en ik kwamen veel van die briefjes tegen tijdens het opruimen van het huis. We ontdekten ze tussen de boeken, op tafeltjes en in lades. Het is confronterend en tegelijkertijd heilend om te zien hoe attent ze was.

De briefjes waren een poging van haar om orde te scheppen. Ik heb het schrijven niet van een vreemde. Het is rangschikken, laagjes aanbrenge, de vergetelheid tarten en kennis doorgeven.

Met mijn zus en onze beide partners liepen we op Stille Zaterdag voor het eerst na de uitvaart samen door haar huis, dat nu verkocht is. Ook wij moesten rangschikken en ordenen. Dat ging gepaard met tranen. Een boek, het servies, een lampje – het bracht allemaal herinneringen naar boven. Toen we haar puddingvorm zagen, leek haar geliefde griesmeel ineens weer op tafel te staan, met mama en ons eromheen.

In 2019 kreeg ze haar doodvonnis: uitgezaaide kanker. Twee keer eerder had ze borstkanker gehad en ging het na de behandeling goed. Deze derde keer kwam echt uit de lucht vallen. De mededeling was kraakhelder: ze zal niet meer genezen. Langzaam maar zeker zijn we – mijn moeder, mijn zus en onze gezinnen – bewust afscheid gaan nemen. We wilden niet de deur dichttrekken en de gordijnen sluiten; we wilden met elkaar iets moois van het afscheid maken. En dat hebben we gedaan, tot in elke vezel.

Ik reis veel voor mijn werk en mijn moeder genoot

er altijd intens van als ik de wereld ontdekte. Ze wilde heel graag met mij een stedentrip maken. Dat had ik altijd een beetje afgehouden. Niet omdat ik niet van haar hield, maar omdat ik dacht dat het ongemakkelijk zou zijn met z’n tweeën. Maar in het aanschijn van de dood wordt het verlangen naar de diepte van de liefde nog groter. Daarom gingen we in 2020 naar Wenen. Dat was heel gaaf en emotioneel. Het was een mooie reis, omdat we in zes dagen genoten van opera, musea, muziek, kunst en lekker eten. Daar hielden we allebei erg van. Ook hadden we openhartige gesprekken. Op die stedentrip heb ik mijn moeder expliciet om vergeving gevraagd voor hoe ik me had losgebrosen uit onze moeder-zoon-relatie. Mijn moeder en ik hebben tot ongeveer mijn veertigste ook met elkaar gestreden: ik spaarde haar niet en zij mij niet. Ik ervoer onze band soms als benauwend.

Om van dat benauwende gevoel los te komen, heb ik me niet altijd op een chique manier geuit. Ik zei er ook iets over op haar uitvaart. In dat losbreken kwamen we allebei in een vallei terecht. Bij mijn moeder zorgde het voor een fase waarin zij vol tot expressie kwam. En ik was op een reis naar het uitvinden wie ik zelf ben en hoe ik in de wereld sta. Voor ons allebei kwam er in de vallei ook iets goeds uit.

‘Waarom ben ik niet langer gebleven? Waarom heb ik haar niet nog steviger omhelsd?’

Mijn moeder zei als vanzelfsprekend ‘ja’ op mijn vraag of ze mij wilde vergeven.

Onze tweede en laatste reis samen was in 2022 naar Kopenhagen. Toen voelde ik dat we rond waren. Dat zeg ik met enige dubbelheid. Niet rond in de zin van: het is klaar, je mag gaan. Want ik vind het echt vreselijk dat ze er niet meer is. Maar wel in de zin van: er is niets meer onbesproken. Dat heeft veel rust en vrede gegeven.

Anderhalve week voor haar dood, op een zondagavond, was ik nog bij mama. Met haar allerlaatste krachten is ze naar de supermarkt geweest, heeft ze voor me gekookt en hebben we samen aan tafel ge-

zeten. Pas achteraf weet je dingen die je op dat moment niet beseft. Natuurlijk kon ik niet weten dat dit ons laatste moment met elkaar zou zijn. Maar waarom ben ik niet langer gebleven? Waarom heb ik haar niet nog steviger omhelsd?

Twee dagen na dat diner vlogen mijn vrouw Svetlana en ik naar Canada voor een rouwcongres. Ik sprak mijn moeder nog via Facetime, samen met mijn schoonzus Jolijn. Dat was heel ontroerend. Ik heb haar gezegd hoeveel ik van haar hield – niet wetende dat ze twee dagen erna zou overlijden.

Mijn moeder is me intens voorgegaan in het stilstaan bij lijden. Ze leerde me dat lijden nooit belangrijker is dan de wereld die wacht en roept. In de dagen na haar uitvaart realiseerde ik me hoe ze mij is voorgegaan in het leven met Jezus, al zou ze dat zelf nooit zo verwoorden. Je hart openhouden. Nieuwsgierig blijven naar de wereld om je heen. Je eigen lijden niet wegmoffelen, maar jouw persoonlijke lijden nooit belangrijker maken dan de verbinding met de wereld. Daar ben ik haar enorm dankbaar voor.

Toch had ze in haar spreken en doen een grote afstand genomen van de Katholieke Kerk. Mede daarom waren mijn vrouw en ik perplex toen we een paar weken voor haar dood bij haar op de koffie waren. Uit het niets werd ze emotioneel. Ze zei: “Ik ben toch zo verwonderd als ik denk welke last Jezus heeft moeten dragen.” Svetlana en ik schoven een beetje naar haar toe. “Vind je het fijn om nog een keer naar de kerk te gaan?”, vroegen we. Ja, dat wilde ze graag. Het is er jammer genoeg niet meer van gekomen.

Maar dat moment heeft me gefascineerd, verwonderd en het heeft me ook wel rust gegeven. Het heeft me doen beseffen dat veel tussen mensen onbekend blijft. Hoeveel je ook praat of zwijgt, je kunt nooit afdalen in het diepste mysterie dat zich afspeelt tussen het hart van een persoon en het hart van God.

Het verlies van mijn moeder heeft me milder gemaakt. Ik merk ook dat ik directer geworden ben en minder terughoudend in het zeggen van wat ik te delen heb. Stel niet uit als je iets moet uitspreken naar elkaar.

Op Stille Zaterdag in het huis van mijn moeder raakte ik opnieuw verwonderd om al haar mooie kunst, die overal in huis hing. Het landschap dat ze in haar leven bereisde, is terug te zien in haar creaties. Te lang heb ik weinig echte belangstelling gehad voor haar werk. Nu kan ik genieten van alles wat ze maakte, en raakt het me. Jammer genoeg kan ik nu niet meer met haar over kunst praten.’ ◀